

ԲԱՂԱԲԱՅԱՆ ԱՄԻՍ

15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ

ԱՆԳՂԻԱՅԻ խնդիրն օրըստօրէն սաստկացաւ. Անգղիոյ շարունակ պատրաստութիւն տեսնելով՝ Աւստրիոյ բանակին վրայ 25000 հոգի եւս աւելցուց, որպէս զի մը է և դէպքին անպատրաստ լըսնուի: Իսկ Թրանսիլանի թէպէտ և հաշտեցուցիչ գաղափարներ ունէր, բայց Վոլքսթրաստ և Ժողովրդական հառախօսք բոլորովին մերժեցին Անգղիոյ գերադոյն իշխանութիւնը. հետեւեալքն՝ պատերազմը անխուսափելի եղաւ, մանաւանդ որ Անգղիոյ մէջ լըրտ Սալզպրիի և հասարակաց կարծիքն պատերազմի կողմն է: Խաղաղութեան միակ այս կայ Միւնխէրի և Բրիւնէրի ընկելք կարգադրութեանց մէջ, սակայն Բրիւնէր ալ թիպին համակարգաց մոյն յայտարարեց՝ որ Թրանսիլանի պատերազմը կը բռնադատուէր՝ Չամպլէյնի պահանջմանց պատահաւ, վասն զի սա կը պահանջէ Թրանսիլանի՝ Անգղիոյ ցարդ ըրած ծախսը և փեսացու հատուցումը, երկրորդ՝ Թրանսիլանի բերքերուն զինամակտութիւնը. երրորդ՝ դատաւորաց իրական անկախութիւնը, չորրորդ՝ Անգղիոյ զերիշխանութիւնը ճանչնալ, և այլն: Այս պայմանները հետագորով իմացուցին ի Լոնտրա՝ բայց Օրանժի տերութիւնն և Պօէրներն ստատիկ յաւելեցան, և Անգղիացիները հայածեցին՝ տրեղով անոց ընկնել և բռնադատութեան աղբ փախտականները բացաղուելու մտիկ ընելու: Պօէր ազգային երբաւ և Պօէր զինուորներն անհամբեր կը պահանջեն իրենց տերութիւնն կամ պատերազմը և կամ երթալ իրենց տունը: Քրիւնէր օտարեւեցաւ վերջին անգամ մ'ալ ծանուցանել Անգղիոյ Թրանսիլանի կողմանէ արուած պայմաններն, այսինքն՝ ձգել որ և է խնդիրն բրաւտար միջնորդութեան, Անգղիան պէտք է հանէ իւր զինուորները Թրանսիլանի օսականներն վերջնէն այն կողմերը գտնուած բոլոր ամրութիւնները, և այլն: Անգղիան կ'ուզէ իւր զերիշխանութիւնը ճանչցնել տալ Թրանսիլանի, բայց առ այժմ պատրաստ չէ բոլորովին՝ անոր համար պաշտպանողական զորք մէջ է մինչև որ 65-75000 զինուոր հաւաքէ մինչև նոյեմբերին վերջը: Անգղիան և իոյանտա այս մասին մէջ կը պիտի զգալ իրենց հին և անշէջ ցուցումները:

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիա՝ վարչական նշանաւոր դեպք մը չունեցաւ այս միջոցի մէջ: Քրիստիի հա-

մար մեծամեծ հանդէսներ կատարուեցան. — Փալերմո՝ իւր քաղաքացին հանդիսաւոր կերպով ընդունեցաւ և Տէլլա Վէրտուար անդամ ծերակուտին ընծայեց իրեն օսկէն մետաղ մը, և իւր 80ամեայ յարելինն ի յիշատակ գրուեցաւ հաւաք արձանական քար մը: — Շատ ուշաւանդական և լեղուարանական ժողովրդերը գումարուեցան զանազան քաղաքաց մէջ, բայց ամէնքն ալ նոյն յաղորդութիւնը չունեցան, ինչպէս լոսովին: — Խորհրդարանը՝ խորհրդաւոր վիճակի մէջ էր, և Փէլլու ալ ի Մոնցա գնաց թագաւորին հետ խօսակցելու համար: Փէլլու կ'երեւի թէ յետ խօսակցութեան խագաւորին հետ՝ հրաման ընդունեց ի նոյեմբեր 14ին բանալու պաշտօնարանը: Խօսարանին նախագահութեան վրայ ալ խօսուեցաւ, և թիւ թէ Պրանքէրի յարմարաբայն է այս պաշտօնին, թէպէտ նա չուզէր յանձն առնել, մանաւանդ որ հակառակ կողմն ալ Մանարուէլի կ'ուզէ: Այլեւայլ տեղեր գործադուլ ըրին աշխատաւորք: — Երբեք չափազանց դատապարտութեան վիճառ յաւելցաւ ետ իտալական քաղաքները:

ԱՅԼԵԻԱՅԻ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԱԻՍՏՐԻԱ շփոթութեան մէջ է, Քլարի տ'Ալտիլէն պոհմէ կոմսին յանձնուեցաւ՝ որ նոր պաշտօնարան կազմէ: Պաշտօնարանին մէջ կը մնան Խուպեր և Վէլքերշայլ, — եղան պաշտամանց ուրիշ փոփոխութիւններ, և նոր պաշտօնարանը լրանալու վրայ է: Կայրը՝ հին պաշտօնէնց ուղղեց շնորհակալութեան թիւրին, և յետոյ՝ պատմականները: — ԻՌԻՍԻՍ Մուրալիէֆ կոմսն արտաքին գործոց պաշտօնային ի Պրանքէր կը գտնուէր, և յարմար առիթի Սպանիոյ խնամակար թագուհւոյն հետ հրկար ատեն խօսեցաւ: Այս այցելութիւնն պաշտօնապէս համարուեցաւ սոսկ քաղաքավարական այց, բայց կը կարծուի՝ որ ուշա-գաղղիական դաշնակցութեան մէջ կը ջնանցուի անցնել Ապաններն ալ: Իսկ Սարմիլի ի Լոնտրա կարեւոր այցելութիւն մ'ըրա՝ Միքայէլ մեծ դքսին հետ ամուսնութեան նպատակաւ: — ՍՊԱՆԻՅՈՅ մէջ ալ պաշտօնարանի նորոգութեան խնդիրը լուծուեցաւ ճարտարութեամբ մը: — Չինուորական ծախսը՝ որ սպանիական տերութիւնը կը յաւելէ: Սեպտեմբեր 23ին Ֆերրարի մէջ մեծ անկարգութիւններ եղան: 3000 հոգիք՝ քաղաքապետութեան, և այլն, պատահանները քարկոծմամբ կտորեցին, պահապան զինուորաց վրայ յարձակեցան: Տէրութիւնը խոտաբայաւ այս անկարգութեանց պատճառները վերջնէն լուս: — ԳՐԻՍԻՅՈՅ կայսրն Ալսաց-Լօնէն մէջ կատարուած զինուորական մեծ փորձերուն ետեւ կայ եղաւ և անկէ առաջ՝ Ռէթիի և Պօսեյի հրաժարականները ընդունեցաւ, և անոց փոխանի դրաւ վիլէյնպատեն և Եթուար Բրուսիոյ մէջ պաշտօնայեց ներքին գործոց և կրօնից: — ԳՐԱՅԻՅՈՅ մէջ Տրէսթիսի դատապարտութեան և արձակման համար արուած վիճառներն օտար աշխարհաց մէջ իրենց արձագանքն ունեցան: Հարմար և Ֆիլէշիթթէր գորա-

պետք աստիճանաւ բարձրացան, որոնք Տրէյ-
ֆիւսի կարեւոր վկայք էին: — Պառլ զօրապետին
յանկարծական մահը չփոխեց տէրութիւնը,
որ թէպէտ կը տատանէր անոր մեծ պաշտա-
ւան յարմար և արժանաւոր մեծ գտնելու,
բայց խնդրը կարճ կապելու համար Տրէյման
հաստատեց: — Ալեքսիոյ հակահետևանք յաջ-
ողնեցնեն չեն դադրիր: — Առ այժմ Գաղղիոյ
մէջ գէթ առերեսոյթ խաղաղութիւն չէ, թէպէտ
զանազան պաշտօնէից դատաստան կ'ըլլուի: —
Կալլիֆէ զօրավարն ալ ամբաստանուեցաւ: Ի-
բրեւ թէ Օւլէանի զգահն հետ յարաբերութեան
մէջ է: — Բանակին անհրաժեշտ ըլլալն կը տես-
նուի Լուպէ նախապետին ղեմ եղած նախա-
տինքն Ի Մոնթէլէմար, ուր է Լուպէի տունն:
Կալլիֆէ քննեց խնդրը և հաստատեց՝ որ ա-
ռաջընթաց պատրաստուած զորք է, և անոր մէջ
մասն ունին զինուորականք: Կալլիֆէի ղեմ
դաւաղութիւնք կ'ըլլան՝ որպէս զի բռնադա-
ւաղութի պաշտօնարանէն ելլելու: — Վինցենտինի ԱՅԻ
մէջ ալ խռովութիւնք սասակացաւ: Փաթթոյ,
սպարաւարտ գլուխ, հասարակապետութեան
մարտաբարձը՝ Գարաբաշի տրեք, և անխու-
սափելի կ'երեւի պատերազմը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՉԱԳԱՆԳ

ԱԶԳԱՅԻՆ հարուստ Ա. Կատարեան
«Բանասէր» հանդիսին հուլիսի 10 ամգը. ոսկի:
Չարուդիի իջնամիկեան 1000 ռուբլի կտակած է
«Մուրճ»-ի, 400 ռը. Պաթուսի մի հինգեցույ, 100 ռը.
ուրիշ եկեղեցւոյ, և 500 աղքատ ընտանիքի մը:
Խարեբրդէն օտարազգի Տ. Վէյթս Ակնաթուտ և
անտմակ ազգայնոց 300 ոսկի խալրած է: Կիւ-Բորքի
ազգայինք խնդու մը կատարելով Չասպուրա-
կանի սովիւց 40 ամգը. ոսկի խալրած հմ: Ալի-
րիկայի Սէլիմ քաղաքի 50ի չափ ազգայիններ՝
1895էն սկսեալ մինչև այս օրեր, 848 տարւով
օգնութեան հասած են արեւելքի հայ սովիւց:
Մկրտիչ Աթմաստան մարդասիրական մեծ գործ
մը կը տեսնէ՝ 60,000 ռուբլի կը մոկէր թիֆլիզի
մէջ քաղաքական հիւանդանոց մը հաստատելու
մասնը: Բուս. բարձ. Ջեմ. Ջարր հայ կարօտե-
ցն մոկերած է կէս միլիոն ռուբլի. ըստ կարճմէրի
խմբաբանք մի ընդուն ամտի չէ հասած միւր թշուառ-
ներուն: — Ի Սպաստ հայ որբերու Մոսկուայի
Ժամբարեան եղբայրները 10,000 ռը. մոկելած են:
Համգուցեալ Մ. Փրիդուսեան 10,000 ռը. կտակիր
է, որով ազգային եկեղեցիներուն մէջ երգեցիկ խմբ-
բեր պիտի կազմուի: — Նոյն հանգուցեալը 1000
ըր. ալ մոկերած է ազգային որբերուն:

— Երկշէ Գուրեան Եսկիսկուպի անտիպ երկերն

հմ, կրօնից պատմութիւն, ընդարձակ գործ: Դի-
ցութեամբութիւն. [ազգայն] թէ ընդհանուր ազգաց:
Հայ-Նիկիդեցական պատմութիւն ըմբակած: Հայ-
Մատեմատիկական Պատմութիւն (կիսաւարտ): Տա-
ղաչափութիւն: Ճանապարհ քրիստոնէի: Մատե-
մատիկական բառարան, բանասիրական բարոյ-
լիմ մոր ոմով: Այս երկերէն Արմաշի Դպրէվան-
քի Սրբապետին սաները միայն կ'օգտուին, ուսկից
ամբողջ հայ հասարակութիւնն ալ կ'օգտուի, իթէ
տպագրութիւնն զտարութիւնները սիղմամած:

— Ջերակոյի համալսարանին մէջ ատամնաբոյժ
Ն. Խարազեան, բժիշկ Ա. Սիսակեան և փաստա-
բան Պ. Կոթիքեան, յաջողակ ըմբութեամբ վկա-
յալամնիկուր արժամացած հմ, և բազմաթիւ ա-
մերկայքի աշակերտաց մէջ այդ հայրն ամենէն
առաջիններէն հանդիսացած հմ:

— «Բանասէր»-ի հմտա խմբագիրն Կ. Յ. Պաս-
մանյան հրատարակած է հետեւեալ երկու տի-
տրակներն 1. «Une nouvelle inscription Armé-
niaque ou vannique» 2. «Une nouvelle inscrip-
tion byzantine» Երկուքն ալ բանասիրաց հա-
մար հետաքրքրական տեսարակներ հմ:

— Տփղիսի առևտրական տուրք եղբ. Երվա-
նիան և ընկ. արտօմութիւն առած են 25 տարի յե-
ւանայ լցին վրայ մաւազնացութիւն հաստատելու:

— Օգոստոս 15ին գումգուլ Գրգորիս Արք. Ա-
լէաթեանի մահն (1840-1899): Հանգուցեալը ոչ
միայն ընդիր ու գործօն եկեղեցական մը կը գծա-
հատուի այլ նաեւ ազգային գրականութեան սա-
տարող մը իւր հրատարակած «Թուրքի Պեղա-
սեան» կիսամսեայ թերթով: 1895ին Սսի կաթո-
ղիկոս ընտրուած է բայց այդ պաշտօնավարու-
թեան չէ հասած:

— Պ. Վ. Եղեան ազգային Ժամօթ բանասէրը ո-
րուն բարեկամական աջակցութիւնը մի քանի շա-
բաթ տաւալ վայելցնեցին, այս ամսոյն մէջ գտնուե-
ցաւ ի Նոմոլ իրբու ռուսական պատուիրակ և մա-
խազան իրանեան լեզուաց Արևելագիտաց համա-
ժողովին: Պ. Եղեան այդ կանոնադրածներու
յուլիան բանասիրած է իւր «Ինքն Պատրուկ և
Կովկասի Հայոց յարաբերութեանց վրայ» անուն
գործին միայ:

— 1900ի ցուցահանդէսին քարիզ կը կատարուի
միջազգային եկեղեցական և պատմական ժողով
մը, այժմէն վաճառականութեան մախարարը այդ
ժողովին կը հրապարէ մասնակցելու հանձնարած
ազգայինը՝ Մ. Ջերաբը:

— Հայութեան որբերուն, մեծ Մեկնեանին ղու-
քանդանիան 25 ամսայ գրական յորինքները պիտի
կատարուի, այս առթիւ անշուշտ այս որբերուն
րուն հետ ընդհանուր հայութիւնը կը յայտնէ յո-
րինքներին քի սրտէ շնորհակալութիւն:

— [Համակ հարգաբանական] խմբագրութեան: Հայ-
կական համագիր Պարիզի համաշխարհային ցու-
ցահանդիսում: — Մ. Պետրոսեան «Իմպրիման»
Կայսերական թատրոնի օպերային երաժշտական
խմբի ուսուցիչ և ղեկավար տաղանդաւոր երաժիշտ